

PENGISLAMAN MASYARAKAT ORANG ASLI DI
NEGERI KELANTAN DARI PERSPEKTIF UNDANG-
UNDANG

AZIZ BIN HJ. MOHAMAD

JABATAN SYARIAH DAN UNDANG-UNDANG
BAHAGIAN PENGAJIAN SYARIAH
AKADEMI PENGAJIAN ISLAM
UNIVERSITI MALAYA
KUALA LUMPUR
2003

A/c

**PENGLISLAMAN MASYARAKAT ORANG ASLI DI
NEGERI KELANTAN DARI PERSPEKTIF UNDANG-
UNDANG**

AZIZ BIN HJ. MOHAMAD

**DISERTASI INI DIKEMUKAKAN UNTUK MEMENUHI
SEBAHAGIAN DARI KEPERLUAN IJAZAH SARJANA
SYARIAH SECARA BERKURSUS DAN DISERTASI**

**JABATAN SYARIAH DAN UNDANG-UNDANG
AKADEMI PENGAJIAN ISLAM
UNIVERSITI MALAYA
2003**

ABSTRAK

Kepercayaan animisme masih wujud di kalangan masyarakat Orang Asli di Malaysia. Lantaran itu, usaha dakwah digiatkan oleh beberapa pihak bagi mengajak mereka menganut agama Islam. Namun begitu usaha tersebut menghadapi beberapa halangan. Justeru, disertasi ini bertujuan untuk menjelaskan sejarah pengislaman Orang Asli di Negeri Kelantan secara umumnya dan khususnya melihat aspek perundangan yang berkaitan. Kajian ini mendapati bahawa usaha-usaha dakwah secara berterusan telah berjaya menarik mereka menganut agama Islam. Namun begitu kajian ini juga mendapati bahawa terdapat beberapa halangan dari aspek perundangan seperti kaedah pengislaman yang tidak diwartakan, proses pendaftaran yang tidak lancar (sempurna) di samping terdapat juga kelemahan dari sudut penyelarasan antara agensi yang terlibat.

ABSTRACT

Animism's belief still exists among aboriginal inhabitants in Malaysia. This encourages certain groups within muslim community to invite them to the religion of Islam. Nevertheless, they encountered many constrains in different aspects.. Therefore, this dissertation aims to explain the history of aboriginal community's conversion to Islam in state of Kelantan in general an to elucidate the technical aspects of Malaysian legislation in particular. This study has shown that the continuous effort in propagation (da'wah) succeeded in convincing them to follow the religion of Islam. However, this study also realizes that there are several obstacles encountered in terms of legislation such as lack of gazetted method of conversion, incomplete process of registration of new converted muslims. Besides, there is also weakness in terms of co-ordination among agencies involved in.

PENGHARGAAN

Segala puji-pujian hanya layak bagi Allah s.w.t. Selawat dan Salam ke atas Junjungan Besar Nabi Muhammad s.a.w. serta keluarga dan Sahabat-Sahabat Baginda. Syukur ke atas Allah s.w.t di atas limpah rahmatnya, penulis telah dapat menyempurnakan tugas ini dengan sempurna.

Pada kesempatan ini, penulis ingin merakamkan setinggi-tinggi penghargaan dan ucapan terima kasih yang tidak terhingga terutama sekali kepada Yang Berbahagia Prof. Madya Dr. Suwaid bin Tapah yang telah memberikan bimbingan, tunjuk ajar dan koreksi yang menghasilkan suatu bentuk kajian sedemikian rupa serta natijah daripada keikhlasan beliau dalam bimbingan ke arah penyempurnaan tesis ini. Serta pensyarah-pensyarah di Jabatan Syariah dan Undang-Undang khasnya dan Akademi Pengajian Islam amnya.

Terima kasih juga di tujukan kepada semua Ketua-Ketua Jabatan dan agensi-agensi berkaitan yang terlibat dalam kajian ini seperti Jabatan Kemajuan Islam Malaysia, Majlis Agama Islam dan Adat Istiadat Melayu Kelantan, Jabatan Hal Ehwal Ugama Islam Kelantan, Jabatan Hal Ehwal Orang Asli Negeri Kelantan dan Pertubuhan-Pertubuhan Bukan Kerajaan seperti Angkatan Belia Islam Malaysia (ABIM) dan Pertubuhan Kebajikan Islam Malaysia (PERKIM) Bahagian Negeri Kelantan terutama sekali kepada Ketua Penolong Pengarah Cawangan Dakwah Khas Orang Asli JAKIM, Pegawai Agama MAIK, Tuan Hj. Othman bin Ibrahim, Pegawai PERKIM Negeri Kelantan, Tuan Hj. Hashim bin Muhammad dan En. Ahmad Mustafa.

Akhir sekali sekalong doa dan terimakasih buat kedua ibu bapa dan isteri tersayang Hajjah Hanifah binti Mahmood yang telah banyak memberikan dorongan dan perangsang di dalam penghasilan kajian ini.

Semoga Allah s.w.t jua yang dapat memberikan ganjaran yang sebaik-baiknya agar rahmat dan inayahNya sentiasa bersama kalian.

Aziz Bin Hj. Mohamad (IGA 98069)

Lot 850, Jalan Masjid Baung Bayam,
Kg. Baung Bayam,
15200 Kota Bharu,
Kelantan.

KANDUNGAN

KANDUNGAN	HALAMAN
ABSTRAK	i
ABSTRACT	ii
PENGHARGAAN	iii
KANDUNGAN	v
TRANSLITERASI	ix
SENARAI SINGKATAN	xi
SENARAI KES	xii
SENARAI STATUT	xiii
SENARAI LAMPIRAN	xiv

BAB 1

PENDAHULUAN

1.1 Latar Belakang	1
1.2 Objektif kajian	3
1.3 Kepentingan	4
1.4 Skop kajian	4
1.5 Kajian Perpustakaan	5
1.6 Metodologi	7

BAB 2

KEDUDUKAN ORANG ASLI DARI SUDUT PERUNDANGAN MALAYSIA

2.1	Kedudukan Orang Asli dalam Perlembagaan Persekutuan	9
2.1.1	Hak Samarata	9
2.1.2	Hak-Hak Berkenaan Pelajaran	11
2.2	Kedudukan Orang Asli dalam Akta Orang Asli (Akta 134)	
2.2.1	Takrif Orang Asli	12
2.2.2	Status Orang Asli Yang Menganut Agama	14
2.2.3	Pertikaian Status Orang Asli dan Kuasa Menteri	15
2.2.4	Penempatan Orang Asli, Hak dan Kepentingan Mereka	16
2.2.5	Pendidikan orang Asli	22
2.3	Kedudukan Orang Asli Mengikut Lain-lain Akta dan Enakmen	23

BAB 3

ISLAMISASI MASYARAKAT ORANG ASLI DI NEGERI KELANTAN

3.1	Pendahuluan	25
3.2	Biografi Negeri Kelantan dan Taburan Penduduk Orang Asli	27
3.3	Sejarah Pengislaman Masyarakat Orang Asli Negeri Kelantan	37
3.4	Peranan Agensi-Agensi Kerajaan dalam Proses Islamisasi Masyarakat Orang Asli	38
3.4.1	Peranan Jabatan Kemajuan Islam Malaysia	39
3.4.2	Peranan Majlis Ugama Islam dan adat Istiadat Melayu Kelantan	45
3.4.3	Peranan Jabatan Hal Ehwal Ugama Islam Kelantan	49
3.4.4	Peranan Jabatan Hal Ehwal Orang Asli	51
3.4.5	Peranan Lain-Lain Jabatan	56
3.5	Peranan Pertubuhan-Pertubuhan Bukan Kerajaan (NGO) di dalam proses Islamisasi Masyarakat Orang Asli	57
3.5.1	Peranan Angkatan Belia Islam Malaysia	57

3.5.2 Peranan Pertubuhan Kebajikan Islam Malaysia	60
3.5.3 Peranan Pertubuhan Belia dan Persatuan-persatuan Pelajar	63
3.6 Kejayaan dan Prestasi Pengislaman Orang Asli Negeri Kelantan	67
3.7 Halangan-Halangan dan Permasalahan di dalam Proses Islamisasi Masyarakat Orang Asli	69
3.7.1 Halangan-Halangan dan Cabaran Berbentuk Fizikal Dan Persekitaran Hidup Orang Asli	69
3.7.2 Halangan-Halangan dan Cabaran Daripada Sikap Orang Asli	72
3.7.3 Halangan Daripada Masyarakat Melayu Berjiran	74
3.7.4 Halangan Daripada Ancaman Gerakan Agama Kristian	76
3.7.5 Halangan Daripada Gerakan Penyebaran Ajaran Sesat	78
3.7.6 Halangan Daripada Ajaran "Aliq"	81
3.8 Kesimpulan	84

BAB 4

PROSEDUR PENGISLAMAN MASYARAKAT ORANG ASLI DARI PERSPEKTIF UNDANG-UNDANG

4.1 Pendahuluan	86
4.2 Pengislaman Dari Sudut Perlembagaan Malaysia	88
4.3 Pengislaman Dari Perspektif Undang-Undang Negeri	110
4.4 Prosedur Pengislaman Menurut Enakmen Majlis Agama Islam Dan Adat Istiadat Melayu Kelantan	113
4.4.1 Pengenalan Enakmen Majlis Agama Islam Dan Adat Istiadat Melayu Kelantan	113
4.4.2 Pentadbiran Enakmen Majlis Agama Islam Dan Adat Istiadat Melayu Kelantan Di Dalam Proses Pengislaman Orang Asli Di Negeri Kelantan	115
4.4.3 Pengislaman Dan Peranan Kadi Menurut Enakmen	129
4.4.4 Kaedah-Kaedah Dan Peraturan Majlis Agama Islam Dan Adat Istiadat Melayu Kelantan Berkaitan Pengislaman	132
4.5 Pengislaman Orang Asli Dari Perspektif Akta Orang Asli (Akta 134)	- 136
4.6 Perkahwinan Dan Perceraian Orang Asli	139

4.7 Enakmen Kawalan Dan Sekatan Pengembangan Agama bukan Islam Tahun 1981	142
4.8 Kesimpulan	145

BAB 5

KESIMPULAN DAN PENUTUP

5.1 Masalah Pengislaman Orang Asli di Negeri Kelantan	147
5.2 Cadangan dan Saranan	156
5.3 Penutup	162
 BIBLIOGRAFI	 165

TRANSLITERASI

1.HURUF

Huruf Arab

Huruf Latin

ا	‘
ب	b
ت	t
ث	th
ج	j
ح	h
خ	kh
د	d
ذ	dh
ر	r
ز	z
س	s
ش	sy
ص	s
ض	d
ط	t
ظ	z
ع	‘
غ	gh
ف	f
ق	q
ك	k
ل	l
م	m
ن	n
ه	h
و	w
ي	y

2. Vokal

i.Pendek

a

u

i

ii.Panjang

ā

ū

ī

iii. Diftong

_____ aw
_____ ay

3. Kaedah penulisan

- i. Bagi akhir perkataan asal yang ditulis dengan “ة” (Ta’ Marbutah) dieja mengikut sebutan “ه”
- ii. Tanwin dieja tidak mengikut sebutan, tetapi mengikut tulisan, seperti: sur’ah (سرعة) sa’ah (ساعة) Quwwah (قوة)
- iii. Alif lam ditransliterasikan sebagai “al” (samaada bagi Lam Syamsiyyah atau Qamariyyah) yang dihubungkan dengan kata berikutnya dengan tanda sempang. “a” dalam “al” tidak menerima hukum huruf besar menurut pedoman umum ejaan Bahasa Malaysia. Sebaliknya hukum huruf besar terpakai kepada huruf pertama kata berikutnya
- iv. Istilah sesuatu perkataan yang berasal daripada perkataan Bahasa Arab tetapi telah menjadi sebutan umum bahasa Malaysia adalah dieja mengikut perkataan bahasa Malaysia. Semua perkataan Arab/Inggeris (Bahasa Asing) hendaklah di *italick*an kecuali nama khas dan petikan yang panjang

Perhatian

Ejaan dan transliterasi yang digunakan dalam disertasi ini adalah mengikut **Buku Panduan Penulisan Tesis/Disertasi Ijazah Tinggi Akademi Pengajian Islam** Universiti Malaya, Tahun 2001.

SENARAI SINGKATAN

ABIM	Angkatan Belia Islam Malaysia
APIUM	Akademi Pengajian Islam Universiti Malaya
BAHEIS	Bahagian Hal Ehwal Islam
Bt.	Batu
Cet.	Cetakan
Dlm.	Dalam
DOA	Dakwah Orang Asli
DYMM	Duli Yang Maha Mulia
ed.	Edisi
hal.	Halaman
ibid	ibidem: Pengarang, tajuk buku dan halaman yang sama dengan rujukan yang disebut sebelumnya
INDAH	Institut Dakwah dan Latihan Islam
IOA	Islamic Outreach ABIM
IPT	Institut Pengajian Tinggi
JAKIM	Jabatan Kemajuan Islam Malaysia
JAIN	Jabatan Agama Islam Negeri
JHEOA	Jabatan Hal Ehwal Orang Asli
JHEUIK	Jabatan hal Ehwal Agama Islam Kelantan
JHEAT	Jabatan Hal Ehwal Agama Terengganu
Jld	Jilid
JPM	Jabatan Perdana Menteri
JH	Jurnal Hukum
Kg.	Kampung
KIAS	Kolej Islam Antarabangsa Sultan Ismail Petra
KUSZA	Kolej Ugama Sultan Zainal Abidin
LAD	Latihan Amali Dakwah
MAIK	Majlis Agama Islam dan Adat Istiadat Melayu Kelantan
MLJ	Malayan Law Journal
MKI	Majlis Kebangsaan Hal Ehwal Islam
Ph.D	Doctor of Philosophy
PMOA	Penggerak Masyarakat Orang Asli
Prof.	Profesor
PERKIM	Pertubuhan Kebajikan Islam Malaysia
s.a.w	Sallallahu 'alaihi wa sallam (صلى الله عليه وسلم)
s.w.t	Subhanahu wa ta'ala (سبحانه وتعالى)
ter.	Terjemahan
t.t	Tanpa tarikh
UKM	Universiti Kebangsaan Malaysia
UIA	Universiti Islam Antarabangsa
UUM	Universiti Utara Malaysia
UM	Universiti Malaya
UPM	Universiti Putra Malaysia
YIK	Yayasan Islam Kelantan

SENARAI KES

- Kes Teoh Eng Huat lawan Kadhi Pasir Mas* [1990] 2 *MLJ* 301
- Kes Menteri Hal Ehwal Dalam Negeri lawan Jamaludin* [1989] 1 *MLJ* 418
- Kes Dalip Kaur lawan Pegawai Polis Bukit Mertajam dan Majlis Agama Islam Kedah* [1982] 1 *MLJ* 1, [1993] 8 *JH* 306
- Kes Mohamed Habibullah lawan Faridah* [1992] 2 *MLJ* 793; [1992] 9 *JH* 23
- Kes In. Re. Susie Teoh* [1986] 2 *MLJ* 228
- Kes Ng. Swee Piau lawan Abdul Wahid bin Abu Hassan dan Seorang lagi* [1993] *JH* jld. VIII Bhg. II, 256
- Kes Majlis Agama Islam Negeri Sembilan lawan Hun Mun Meng* [1994] *JH* jld. IX Bhg. I, 109
- Kes Easwari Visuvalingam lawan Kerajaan Malaysia* [1990] 1 *MLJ* 86
- Kes Che Omar Che Soh lawan Pendakwaraya* [1998] 2 *MLJ* 55

SENARAI STATUT

Akta Orang Asli [Akta 134] (disemak 1974).

Enakmen Kawalan dan Sekatan Pengembangan Ugama Bukan Islam, bil. 11 tahun 1981 ;

Enakmen Majlis Agama Islam dan Adat Istiadat Melayu Kelantan, bil. 4 tahun 1994

Kaedah-kaedah Tatacara Pendaftaran dan Pengawalan ke atas Orang Yang Menganut Agama Islam.(MAIK) [Draf Cadangan Tahun 2000/Belum diwartakan]

Perlembagaan Persekutuan.

SENARAI LAMPIRAN

Lampiran A	Gambaran sekitar perkampungan Orang Asli
Lampiran B	Akta Orang Asli 1954(Akta 134) – disemak 1974
Lampiran C	Senarai Ahli Jawatankuasa Dakwah Orang Asli Peringkat Negeri Kelantan (MAIK)
Lampiran D	Carta Organisasi Jabatan Hal Ehwal Agama Islam Kelantan
Lampiran E	Objektif dan program KESEDAR
Lampiran F	Program dan Aktiviti Islamisasi IOA ABIM Tahun 2000
Lampiran G	Borang Pengislaman (ABIM)
Lampiran H	Pekeliling Am Bil. 2 Tahun 2001
Lampiran I	Enakmen Majlis Agama Islam dan Adat Istiadat Melayu Kelantan 1994
Lampiran J	Carta Organisasi MAIK
Lampiran K	Borang Pendaftaran Memeluk Agama Islam (MAIK. Pin. 1/95)
Lampiran L	Kad Pengislaman
Lampiran M	Surat Pengesahan Pengislaman oleh Kadhi
Lampiran N	Draf Kaedah-Kaedah Tatacara Pendaftaran dan Pengawasan ke Atas Orang Yang Menganut Agama Islam
Lampiran N(i)	Butiran-Butiran dalam Buku Pendaftaran Orang- Orang Yang Baru Memeluk Agama Islam
Lampiran Q	Soalan-soalan Ujian Fardhu Ain Saudara Baru (Muallaf)
Lampiran R	Tauliah Jurunikah Orang Asli
Lampiran S	Enakmen Kawalan dan Sekatan Pengembangan Agama Bukan Islam Tahun 1981
Lampiran T	Bidang Tugas Jawatankuasa Dakwah Orang Asli
Lampiran U	Senarai Tugas PMOA
Lampiran V	Surat Akuan Sementara Pengislaman
Lampiran W	Surat Menjadi Pelindung kepada Saudara Baru
Lampiran X	Peta Kawasan Operasi Dakwah dan Pengislaman Orang Asli Negeri Kelantan.